

Tijekom odrastanja svako dijete pokaže neko ponašanje koje okolina procjenjuje kao nepoželjno: sramežljivost, povučenost, neposlušnost, suprostavljanje, čupanje, grizenje, žaljenje na bolove, poteškoće s uspavlivanjem ili jelom, nemir, poteškoće s pažnjom itd.

Naravno da svako nepoželjno ponašanje nije znak poremećaja u dječjoj dobi, no potrebno je poznavati razvojne osobine djece, njihove razvojne faze i osobine poremećaja dječje dobi kako bi se lakše nosili s odgojnim zahtjevima i prevenirali eventualne kasnije poteškoće.

Dječji vrtić treba prvenstveno služiti razvoju tih sposobnosti, a ne usvajanju znanja. One se uče spontano, imitacijom, interakcijom, metodom pokušaja i pogrešaka

Djetinjstvo je doba burnih osjećaja i vrijeme ovladavanja socijalnim interakcijama.

Iako niti jedna podjela nije idealna, poteškoće u ovom području razvoja često se dijele na:

1. **Unutrašnje (internalizirane)** – koje predstavljaju probleme samom djetetu, odnose se na ponašanja koja su pretjerano kontrolirajuća i usmjerena prema sebi: povlačenje u sebe, tjeskoba, depresivnost
2. **Vanjske (eksternalizirane)** – koji predstavljaju problem okolini, kao na primjer prkosno ponašanje i

suprostavljanje te nasilno ponašanje bilo prema djeci, odraslima ili stvarima.

Prikladan socijalni razvoj zahtjeva poznavanje i razumijevanje normi, pravila i vrijednosti zajednice u kojoj živi, a dijete koje to uspije, razvilo je vrlo važne vještine socijalne kompetencije.

U procesu socijalizacije djeca uče socijalne vještine od modela iz svoje okoline. I kao što mogu usvojiti vještine poput suradnje, odgovornosti, empatije, velikodušnosti, ljubaznosti, tako mogu usvojiti svadljivost, škrtnost, sukobljavanje i egoističnosti koji su povezani s problemima u socijalizaciji.

Stoga je važno poticati socijalne vještine sve djece, a osobito djece koja već pokazuju neke od unutrašnjih ili vanjskih problema u ponašanju, kako bi ranom intervencijom prevenirali kasnije moguće poremećaje.

Socijalne vještine dijelimo na:

1. Osnovne socijalne vještine
2. Složenije osnovne socijalne vještine
3. Vještine nošenja s osjećajima
4. Vještine koje zamjenjuju agresiju
5. Vještine nošenja s teškoćama
6. Vještine planiranja

Evo nekih poželjnih socijalnih vještina predškolske djece koji može služiti kao smjernica za uočavanje problema i poticanje razvoja socijalne kompetentnosti.

SOCIJALNE VJEŠTINE

1. Osnovne socijalne vještine:

- Slušanje
- Započinjanje i održavanje razgovora, postavljanje pitanja
- Predstavljanje i samopredstavljanje
- Zahvaljivanje, davanje komplimenata
- Iznošenje prijedloga za igru
- Razni načini neverbalne komunikacije
- Jasan i odvažan odgovor
- Traženje pomoći i naklonosti od drugih

2. Složenije osnovne socijalne vještine:

- Traženje pomoći
- Traženje informacija
- Čekanje na red i uključivanje u igru
- Davanje uputa, prikladno slijeđenje uputa
- Traženje prijatelja za igru
- Ispričavanje za pogrešku
- Pružanje pomoći drugima
- Vještina prihvatanja drugog u aktivnosti

3. Vještine nošenja s osjećajima:

- Razumijevanje svojih i tuđih osjećaja
- Postupanje sa strahom
- Razgovor o vlastitim i tuđim osjećajima
- Nošenje s neugodom i strahom
- Nošenje s ljutnjom i ljutnjom druge osobe

4. Vještine koje zamjenjuju agresiju

- Traženje dopuštenja
- Pregovaranje
- Samokontrola, zauzimanje za vlastita prava i potrebe

- Vještine postupanje s ljutnjom
- Vještine rješavanja problema (izbjegavanje sukoba, prihvaćanje kompromisa)
- Razvijanje suradničkih vještina
- Pomaganje drugima

5. Vještine nošenja s teškoćama

- Iznošenje prigovora
- Odgovaranje na prigovore
- Nošenje s neuspjehom, optužbama
- Odgađanje ispunjenja želje
- Navikavanje na govor o svojim i tuđim osjećajima
- Iskrenost
- Prihvaćanje gubitka, poraza
- Prihvaćanje različitosti

6. Vještine planiranja

- Odlučivanje o problemu
- Planiranje aktivnosti za sebe
- Planiranje aktivnosti za druge
- Donošenje odluke o svojoj ulozi
- Zajedničko sudjelovanje u planiranju aktivnosti i donošenju odluka

Jedan od osnovnih preduvjeta uspješne komunikacije je **AKTIVNO SLUŠANJE**, koje uključuje razumijevanje, interpretaciju i zapamćivanje onoga što nam dijete govori.

- ono podrazumijeva usmjeravanje pažnje na verbalne i neverbalne poruke djeteta kada razgovaramo, pokazivanje interesa za razgovor, postavljanje pitanja, prihvaćamo, uvažavamo,

olakšavamo razgovora (razumijem, daaa, hm, aha...)

- manje govorenja, više slušanja i neverbalnih znakova poput klimanja glavom ili govorom tijela, uživljanje u ono što nam dijete govori – slušanje s empatijom, gledamo ga u oči, izbjegavamo zijevanje, igranje, gledanje na sat, listanje papira...ne prekidamo ga dok ono govori
- prepoznavanje neizrečenih misli ili emocija, ponavljanje ključnih riječi, sažimanje – ukazuje na pozorno slušanje djeteta.

Da bi dijete naučilo slušati druge važno je da odrasli pokažu iskreno uvažavanje i aktivno slušanje djeteta.

Svako dijete u predškolsko doba treba naučiti socijalne vještine koje su temelj za nenasilno rješavanje sukoba. Aktivno slušanje jedna je od njih, a u predškolsko doba obuhvaća više vještina: **slušanje, započinjanje i održavanje razgovora, postavljanje pitanja, samopredstavljanje i predstavljanje drugih, zahvaljivanje, davanje komplimenata.**

„Razlog zbog kojeg imamo dva uha, a samo jedna usta, je da bi mogli više slušati, a manje govoriti.“

Latinska poslovice

NEPOŽELJNA PONAŠANJA DJECE I POŽELJNE SOCIJALNE VJEŠTINE

Tanja Cvijanović, socijalni pedagog